Namibia

Namibiska nationalsången

Namibia land of the brave
freedom fight we have won.
Glory to their bravery
who´s blood waters our freedom.
We give our love and loyalty
together in unity.

Contrasting beautiful Namibia,
Namibia our country.
Beloved land of savannahs,
hold high the banner of liberty.

Namibia our country –
Namibia Motherland we love thee!

Reserapport från Namibia sommaren 2005 av
Rose-Marie Dagberg, Eva Johansson, Birgit Lundgren,
Josefin Thorsten, Hans Stockman
Linköpings lokalavdelning för Lärarförbundet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord 3

Stora utmaningar för den unga staten 4

Kvinnoorganisationer för att möta kampen mot fattigdomen 5

Att växa upp i det norra Namibia 6

Tillbaka till huvudstaden 7

Upplevelser och tankar från några skolbesök i Namibia 7

Eluwa special school i Ondangwa 9

Förskolan i Katatura 10

Educate to Liberate - slagordet för lärarfacket NANTU 11

Fackföreningen TUN, Teatcher´s Union of Namibia 13

Afrikagruppernas arbete i Namibia 14

Förord

Lokalavdelningen i Linköping anordnade 2003 ett medlemsmöte med Birgitta Gustafson som då arbetade för Afrikagrupperna som lärarutbildare i Namibia. Efter medlemsmötet startades en studiecirkel som pågått i nästan två år där deltagarna studerat Namibia som utvecklingsland. Namibias ambassadör och namibiska lärare har bl a föreläst för gruppen.

Till slut återstod fem deltagare som sommaren 2005 åkte till Namibia på en tre veckors resa för att på plats studera landet, besöka skolor, kvinnoorganisationer samt representanter för de två lärarfacken.

Väl hemma i Linköping har gruppen anordnat två medlemsmöten under hösten för att nu gå vidare med ett internationellt projekt ”Café Världen” där lokalavdelningen har för avsikt att sprida information och skapa engagemang för internationella frågor.

Vi som åkte var Rose-Marie Dagberg, Eva Johansson, Birgit Lundgren, Josefin Thorsten och Hans Stockman och vi tillhör alla Linköpings lokalavdelning där några av oss också är aktiva i styrelsearbetet.

Vi är mycket tacksamma för de stipendier vi erhöll från Lärarförbundet och Olof Palmes minnesfond och som gjorde vår resa möjlig!

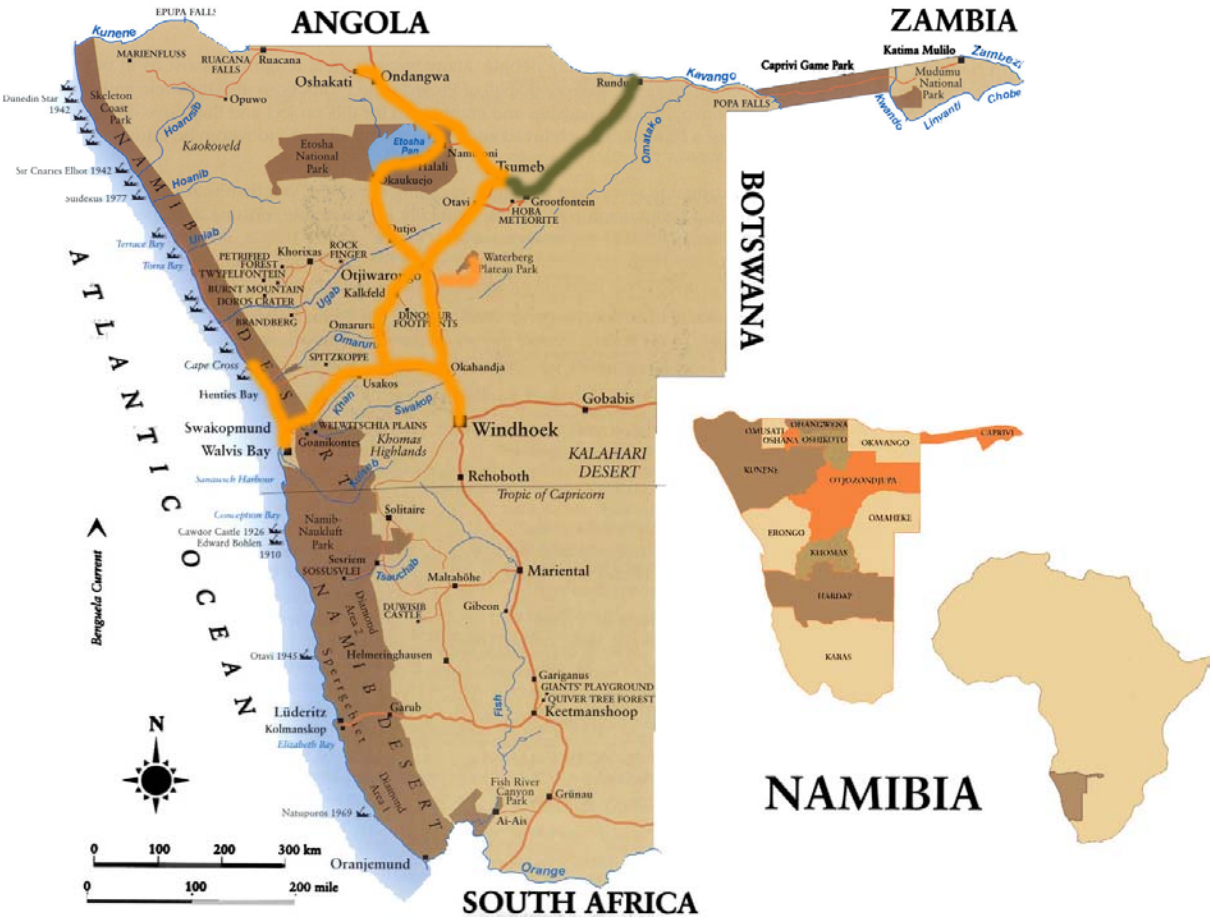

Här finns vår resväg markerad genom orange markering på kartan.

Stora utmaningar för den unga staten

Landet är till ytan dubbelt så stort som Sverige men har bara ca 2 miljoner invånare. Engelska är regeringsspråket men majoriteten pratar något av de andra 11 språken som förekommer. Ca 90 % av befolkningen är svart och de flesta är kristna.

Namibia - ett ungt land

Namibia blev självständigt 1990. Ett ungt land, men med gamla kulturer. Här finns grottmålningar som gjordes av San-folk ("bushmen") för flera tusen år sedan men det finns även grottmålningar som gjordes för drygt 100 år sedan. San-folket finns kvar idag, dock marginaliserade till Kalahari-öknens ytterkanter och de är nog en av de grupper som har det svårast i Namibia idag.

Namibia har sedan frigörelsen 1990 styrts av Swapopartiet och president Nujoma som har försökt driva någon slags försoningspolitik vad beträffar landfrågan som bygger på ”villiga säljare och villiga köpare” för att överlåta mark till de svarta. Idag menar den nya presidenten Pohamba att landfrågan måste påskyndas och korruptionen åtgärdas. Idag äger fortfarande de vita 80 % av jordbruksmarken.

Våldtäkter på kvinnor är ett annat stort problem vilket i sin tur är en bidragande orsak till att hiv/aids sprids snabbt i Namibia. I många regioner är mellan 20 och 30% smittade. Många tonårsgraviditeter, som leder till en ofullständig skolgång, och gamla sedvanor som diskriminerar kvinnor leder till att kvinnor är mycket utsatta.

Landet har även stora problem med alltför många föräldralösa barn. Adoption över gränser och ras är inte tillåtet. Man ska ej bygga barnhem utan söker fosterhem i Namibia och man kan få bidrag för att ta hand om barnen men mestadels så är det någon i släkten som tar dem till sig. Idag satsas på landsbygdsprojekt för att organisera kvinnor och få dem självförsörjande som t ex i Onankali och Penduka som vi besökte under vår resa.

Familjen i norr - jobb i söder!

Landet Namibia är relativt rikt (BNP/capita-rikt), men har bland de största inkomstskillnaderna i världen. Samma grupper som före 1990 kunde njuta av apartheids politiska och ekonomiska fördelar, kan i det fria Namibia fortfarande njuta av sin ekonomiska överlägsenhet. Basen i ekonomin är gruvindustrin och fiskeindustrin men totalt finns det i landet mycket få inhemska produkter. 60% av befolkningen bor i norr och försörjer sig knapphändigt med jordbruk. Arbetslösheten är dock stor på ca 32 %.

Det finns en klar gräns mellan nord och syd, den s k veterinärsgränsen år en gräns som EU krävt. Det är en gräns mellan de svartas och vitas marker. I norr, där Mahangun (basfödan hirs) odlas runt det lilla boendet och korna vandrar fritt runt omkring, är ägandet traditionellt och till 100% svart (mest Owambofolk). Söder om gränsen ägs marken av de vita (mest tyskar, dvs. ättlingar till de tyskar som vid sekelskiftet nästan utrotade Hererofolket). Tyskarna brukar denna, den bästa marken, till sin boskapsuppfödning. Här är de svarta anställda (och pratar tyska!). Innan befrielsen var gränsen strängt övervakad. Under apartheid fick man bara resa söderut om man fått kontrakt på jobb, ett jobb som varade mellan ett och två år. Sedan kunde man vända hem till familjen i norr och söka efter ett nytt kontrakt!

Learner Centre Education

Den namibiska läroplanen är modern och förespråkar "Learner Centred Education". Afrikagrupperna började redan innan befrielsen, i flyktinglägren i Angola, att stötta

myndigheterna med att bygga skolor och med fortbildning av lärare i matematik för lågstadiet. Efter den Swapostödda frigörelsen från Sydafrika har Afrikagrupperna gett samma stöd uppe i norra Namibia. Innan frigörelsen fick de svarta nästan ingen utbildning. De fick lära sig Afrikans (boernas språk) och om bibeln.

Kvinnoorganisationer för att möta kampen mot fattigdomen

Kvinnokooperativet Penduka

Förutom att bekanta oss med staden, så åker vi ut till Penduka, som ligger i stadsdelen Katatura. Vi får ett första möte och intryck av denna stadsdel när vi åker igenom den, och vilse i den, på väg mot Penduka. Penduka är ett kvinno-kooperativ som arbetar med att stärka kvinnorna i sig själva. Alla kvinnorna har det gemensamt att de på något sätt är handikappade eller utsatta. Namnet Penduka betyder ”vakna upp”.

Kvinnorna arbetar med hantverk och de får sedan provision för det som säljs i Penduka och efter vilken kvalitet hantverket har. Penduka sysselsätter ca 500 kvinnor runt om i landet och hantverket går utöver det som säljs i landet på export till Europa och USA. Förutom att kvinnorna får lön för vad de tillverkar så kan de mest utsatta kvinnorna också få tillgång till mat och mediciner, men bara om de arbetar. Detta för att de ska ta ansvar för sig själva och jobba för sitt välmående.

I själva centret jobbar och bor nu ca 15 kvinnor. Man har också byggt upp ett antal småhus enligt namibisk tradition som tjänstgör som bostäder för turister. Vi vandrar runt och fotograferar och så måste vi ju handla av de fina batikarbetena, smyckena och broderierna. Vill du veta mer så gå in på: www.penduka.com

Besök hos Sister Namibians

Efter detta mycket intressanta besök så åker vi in till staden igen där vi gör ett besök hos Sister Namibians. Vi blir hjärtligt mottagna av 3 kvinnor som berättar om sitt arbete. Sister Namibians är en självständig kvinnorättsorganisation som arbetar för lika rättigheter och möjligheter att leva i fred och värdighet. Organisationen har funnits sedan självständigheten för 15 år sedan. Den har sedan dess givit ut en tidning som kallas ”Sister Namibian”. De har här också ett resurscenter med undervisningsmaterial och de berättar även för oss att de anordnar workshops. Vi får under vårt besök här bland annat se en undervisningsfilm som visas för flickor i syfte att medvetandegöra hur de kan skydda sig mot sexuellt våld.

Att växa upp i det norra Namibia

Passerar gränsen in i det riktiga Afrika

Vi lämnar Etosha och plötsligt befinner vi oss i ”det riktiga Afrika”. De västerländska städerna ligger nu bakom oss, vi passerar ”veterinärsgränsen”. Här vandrar djuren fritt med ett vaktande barn i släptåg. Här ser vi homesteaden på slätten, här radar coca-shopsen (barerna) upp sig efter vägen, här vandrar man med ved och vatten på huvudet eller i skottkärror. Det är ett annat liv. Vi får se lastbilschauffören som plockar upp tjejerna vid vägkanten, ett av problemen i Aids-frågan. Det hugger till i hjärtat av medkänsla för alla utsatta flickor. Det största intrycket när vi reser vidare norrut är ändå vilket vackert och härligt land vi får resa i.

Trädplanteringsprojekt i Onankali

Vi stannar till vid afrikagruppernas trädplanteringsprojekt i Onankali, ett projekt som är på väg att namibiseras. Grundidén är att lära människor odla sina egna träd och buskar vid sin homestead. Träd och buskar som ger skugga och frukt. Man tar här fram växter som klarar sig på väldigt lite vatten. Man behöver i stort sett se till att de får bra med vatten de tre första åren, sedan klarar de sig på det spillvatten som bildas i hushållet.

Man jobbar här även med andra projekt för att värna om det Namibiska landskapet, t ex hur man kan bygga hus utan att använda trä, som är en bristvara. Vi förstår att deras arbete är oerhört viktigt och att det nu gäller att hitta ytterligare inkomstkällor så projektet kan bli självförsörjande utan Afrikagruppernas ekonomiska stöd. Vi avslutar vårt besök med att handla pappersvaror som tillverkas här av mahango och så köper vi med oss en guavaplanta för 8 dollar som vi ska ge vår meme Hilma.

På plats i Oshakati i fem dagar

Vi har nu varit i Namibia i 10 dagar och halva resan återstår. Vi får äntligen göra oss hemmastadda på ett pensionat för fem nätter och det känns härligt. Vi är uppe i Oshakati. Här fylls dagarna med varierande aktiviteter och gruppen delar upp sig och gör olika saker. Det blir skolbesök på landet och i stan, på en döv- och blindskola och på en musikskola. Alla är lika inspirerande och känslomässigt engagerande. Vi besöker det lokala facket. Vi går på marknaden, åker till ett baubau-träd, ser den första missionskyrkan och tittar på hantverk. Vi går promenader utmed avloppsdammarna och bland plåtskjulen, där vi t o m blir inbjudna av en ung familj.

Meme Hilma bjuder oss till sin homestead

Den djupaste och häftigaste upplevelsen är dock att få bli hembjuden till en kvinna, meme Hilma, och få besöka hennes homestead. Här bor meme Hilma med sin mor och dotter och de odlar sin egen hirs och lagar sin gröt tre gånger om dagen.

Att få en liten inblick i hur livet på landet kan se ut. Att få sitta i detta underbara sätt att bo och äta den traditionella mahangogröten, samtidigt som Afrikas röda sol går ner och den djupaste stjärnhimmel tar över kvällen. Att få sitta där och äta och sedan sjunga tillsammans. Den tacksamhet, värme och fridfullhet som man då kände kommer att följa oss länge.

Tillbaka till huvudstaden

Okahandja trämarknad

Vi stannar till vid Okahandja trämarknad på väg tillbaka igen till huvudstaden Windhoek. Här samlas ett antal försäljare varje dag för att få sin inkomst av de fortfarande relativt få turister som finns i Namibia. Många av hantverken tillverkas uppe i byarna i norr och här vid vägkanten står nu hoppet till dagens resenärer. Vi handlar många träsniderier som skålar, giraffer och salladsbestick - fulla av beundran för dessa konstnärer.

Katatura, kåkstaden med allt sitt liv

Idag är man i Namibia politiskt fri, men ekonomiskt? Det flockas mängder av svarta längs vägkanterna när vi åker ut från huvudstaden in mot kåkstaden Katatura. De har vandrat i en dryg timme från "sin" stadsdel Katatura för att ödmjukt be om ett dagsjobb inne i den ”vita staden”. I Katatura bor idag halva Windhoeks befolkning dvs ca 120000 inv.

Vi guidas av studenten Leitago runt i Katatura och får höra om dess historia. Hit tvångsförflyttades alla svarta på 60-talet. Namnet betyder ”platsen där ingen vill bo” på herero. Vi får komma hem till Leitagos mamma, en kvinna som har jobbat hårt för ett bättre liv, och lyckats skaffa sig det. Hon arbetar som sömmerska och visar stolt upp sin symaskin ute i ett av skjulen. Det cementerade huset har byggts ut rum för rum. Vi besöker också marknaden där många nu samlas vid grillarna och intar sin lunch. Leitago guidar oss genom hela Katatura bort till den allra yttersta kanten där de senast inflyttade bor. Längs med vägen ser man en tydlig skillnad på boendestandard. I kvarteren där Leitago bor har man cementerade hus men här i utkanten har man ännu inte råd med annat än plåtskjul och i bästa fall plåttak. Vissa hus är bara uppslagna som tält med tyg och restdelar från bilar eller träplankor. Vi återvänder till den vita delen av huvudstaden och samlar ihop våra upplevelser en sista gång innan det är dags att återvända hem igen.

Upplevelser och tankar från några skolbesök i Namibia

Nationalsången

”Namibia motherland we love thee” sjunger barnen i klass tre med höga och klara röster varje morgon i sitt klassrum. Vilka röster! Och vilken glädje i barnens sång! Vi får reda på att alla klasser startar varje morgon med att stå upp och sjunga sin nationalsång. Det är mycket lyhört mellan rummen eftersom det är öppet en bit under taket mellan rummen. Det är därför som vi hör sång från flera håll samtidigt.

Stora klasser

Det är trångt i klassrummet med 39 elever (i andra klasser såg vi ända upp till 48 elever), bord och stolar är slitna och en del mycket trasiga. Men det verkar inte bekymra barnen som fortsätter sjunga för full hals. Vilken glädje vi ser i många barns ögon när de sjunger en kristen sång ”Halleluja” som samtidigt är en räkneramsa och en fingerlek. Namibia är ett kristet land (ca 90 % är kristna) och här går man till kyrkan på söndagarna i mycket större utsträckning än hos oss i

Sverige. Lektionen fortsätter och vi märker att en pojke kommer för sent till skolan. Han får då inte gå in direkt utan får stå kvar utanför dörren tills fröken har pratat med honom.

Engelska är undervisningsspråk

När sången är slut följer en lektion i engelska som är undervisningsspråket i Namibia från årskurs fyra. I de lägre klasserna väljer skolan undervisningsspråk som kan vara t ex herero, ovambo, tyska eller engelska. Barnen läser parvis en dialog samtidigt som de pratar och lyssnar i burkar som är spända mellan ett snöre vilket nu får tjänstgöra som en telefon. Hela tiden hör vi sång och prat från närliggande klassrum, men det verkar inte som att det bekymrar varken läraren eller eleverna.

Brist på skolmaterial

Nu skriver fröken engelska ord på tavlan, och klassen läser orden unisont. Sedan är det dags att lära sig stava orden och en skrivbok delas ut till var och en. Barnens familjer får hålla barnen med skolmaterial och efter ett tag ser vi att en elev inte har någon penna. Vi lånar ut en och märker att en annan elev inte har någon udd på sin penna och försöker vässa den genom att skrapa den mot stengolvet. Någon pennvässare ser vi inte till. När barnen skrivit färdigt i boken får de en och en gå fram och skriva orden på tavlan.

Ingen speciallärare

I en av skolorna vi besöker går det 873 elever i åldern 6-14 år. Någon speciallärare finns inte och det händer att barn med svårigheter får gå om en klass. Vi ser att en av pojkarna är utvecklingsstörd och inte riktigt hänger med, men fröken viskar lite till honom för att hjälpa honom på traven. Vi ser också när vi går runt i klassen att en flicka har stora problem med att skriva samtidigt som en annan flicka döljer sitt huvud under en stor solhatt. Den flickan är ljushyad och är född som albino, vilket gör henne extra utsatt och känslig för solen.

Allmän skolplikt

Föräldrarna betalar en skolavgift på 70 namibiska dollar per termin och den förälder som inte kan betala får i stället hjälpa till i skolan på olika sätt. Trots att det är allmän skolplikt i Namibia får vi reda på att en del barn får börja när de är lite äldre i skolan därför att föräldrarna behöver dem hemma för att hjälpa till i familjen.

Regler i skolan

I Namibia är det vanligt med skoluniform och här har många av barnen grå byxor och beige skjorta och en grön tröja. På väggen i klassrummet sitter ett stort handskrivet anslag över skolans regler. Så här står det:

1. Kom i tid.
2. Stör inte under lektionen.
3. Städa klassrummet varje dag.
4. Kom till skolan varje dag.
5. Sov inte och ät inte i klassrummet.
6. Gör din hemläxa.
7. Sätt papper eller plast på alla dina böcker.
8. Stjäl inte och slåss inte.
9. Kom inte till skolan i smutsiga kläder.
10. Tvätta dig varje dag.

Matsäck med hemifrån

Någon skolmat eller matsal finns inte. Barnen har med sig matsäck hemifrån. Den traditionella skolfrukosten är mahangovälling (hirs) som de dricker ur en flaska. Hirsen är mycket näringsrik, men i takt med att en del föräldrar fått det bättre ställt, har vällingen bytts ut mot chips och läsk. Åh, vad synd tycker vi som vet vad det leder till hemma i Sverige och i en stor del av världens rika länder.

Föräldrakontakt

Föräldramöte har man en gång per termin. Då pratar man om t ex hygien, läxor och om skolans budget. Alla föräldrar kommer inte på mötena. Många barn lever med bara en av sina föräldrar eller med andra släktingar. En del föräldrar arbetar och bor långt ifrån sin släkt och en del har förlorat sina föräldrar i aids. När det gäller sexualundervisning och undervisning om aids måste föräldrarna godkänna att deras barn får vara med på den, vilket inte alla gör.

Rastaktiviteter

På rasten spelar pojkarna (inga flickor) fotboll med en av de bollar som vi haft med oss som present. Några flickor står i ring och sjunger och klappar händerna och dansar i en sånglek. Senare får vi reda på att sången handlar om presidenten. Andra barn sitter i skuggan intill skolhusen eller springer omkring och leker. Vi har med oss presenter till läraren och klassen som vi överlämnar och får ”big hands” till tack, dvs. rungande applåder och även jubelskrik på det typiskt afrikanska sättet med smattrande tungor.

Eluwa special school i Ondangwa

En internatskola för blinda och döva

Fackföreningen NANTU har i förväg kontaktat specialskolan och tillfrågat dem om vi kan få besöka dem. Vi tas emot av rektor och två lärare och får en presentation av skolan. Skolan startades 1973. Det finns endast två specialskolor i Namibia, en i Windhoek och en i Ondangwa, vilket innebär att varje skola har ett enormt stort upptagningsområde. Just nu finns det över 300 barn som bor på skolan i Ondangwa, 51 blinda barn och 255 döva. Föräldrarna betalar en avgift på 10 N $ per termin till skolan (ca 10 SEK), samt 248 N $ per år för mat och husrum.

Undervisningen

Barnen undervisas enbart på engelska dels för att det är det officiella språket men också för att det finns så många olika språkgrupper så man kan inte undervisa på alla språken. Det är 40 lärare som undervisar dem. En lärare är knuten till sjukhuset för att undervisa barn som är inlagda. Skolan har undervisning från årskurs 1 – 10. Slutproven som barnen skriver i varje årskurs är exakt desamma som alla barn i Namibia skriver!

I blindklasserna skall det enligt nationella beslut vara högst 15 elever, men behovet av platser gör att man har några överinskrivningar i varje klass. Man har ett ämne som man inte har i andra skolor ”Livskunskap”. Barnen måste lära sig hur saker fungerar för att kunna klara sig senare i livet, bla. har de kycklingar vars uppväxt de får följa från dagsgamla tills de tas med hem och blir till föda. Vilka arbeten kan eleverna få när de slutar skolan? En del är försäljare på marknaderna. Arbetslösheten i Namibia uppskattas till minst 30 %.

Lokaler och material

En av lärarna går runt med oss och visar några klassrum, skolgården samt deras bibliotek. Jag blir glatt överraskad över att de har så pass mycket material mot vad vi sett i andra skolor som vi besökt. Självklart behöver de material att ”se o känna” som t ex uppstoppade djur. En entusiastisk lärare visar oss hur han i datorn gjort ett undervisningsprogram för döva, samt att han nu vill utbyta mailadresser med oss. Vi samtalar även med några elever som dröjer sig kvar i klassrummen denna sena fredagseftermiddag. En del elever sitter också och väntar på att bli hämtade för att åka hem. En del barn kan åka hem till sina föräldrar över helgerna men väldigt många åker hem endast enstaka helger eller då det är långledigt.

Hjälp behövs

När vi samlas efteråt med rektor och två lärare så betonar de att det finns en del saker som skolan skulle behöva köpa in och förbättra men att de ekonomiska ramarna inte är stora.

- Det som framhålls som mest akut är punktskriftsmaskiner. Det finns inte så att det räcker till en punktskriftsmaskin per klassrum.
- Skolstaketet behöver lagas.
- Skolgården behöver rustas upp. Nu består skolgården av en sandplan med några träd som ger skugga men det finns näst intill inga lekredskap.
- En större inhägnad gård till kycklingarna prioriteras också.

Vi skiljs åt en fredagseftermiddag i slutet av juli 2005, och i våra tankar bär vi med oss hur vi ska kunna hjälpa dessa fantastiska människor, som med så små medel ändå känns utföra ett så fantastiskt arbete för sina elever.

Förskolan i Katatura

Förskolan

När vi kommer fram ser jag ett mycket färgglatt hus i korrigerad plåt. Vi stiger in i lokalen och där sitter ett 30-tal barn i olika åldrar i sina bänkar. Kvinnan berättar att hon inte står ut med att se barnen springa på gatan utan tillsyn när en del föräldrar arbetar, så på eget initiativ startade hon tillsammans med sin syster denna förskola. En kvinna som förvärvsarbetar har rätt till tre månaders föräldraledighet i Namibia.

Dagsschema

På väggen hänger ett dagsschema, veckans och månadernas namn på engelska mm. Hon ger barnen ett mål mat om dagen. Av de föräldrar som arbetar tar hon ut en liten avgift för maten. Hon är en modern och medveten kvinna som använder en energispis som gör att det går åt mindre bränsle för att laga mat. Själv har hon tre egna barn, ett går i skolan de andra går på hennes förskola. När hon berättar om förskolan blir det oroligt i gruppen och barnen får tillåtelse att gå ut på gården. Plötsligt börjar de att sjunga och vi går ut för att lyssna på dem. Barn i Namibia kan verkligen sjunga, vi önskar vi haft en bandspelare med oss för att föreviga sången.

Tankar efter skolbesöken

Tänk vad mycket som är likt fast vi är på andra sidan jordklotet! Visst har vi olika hudfärg, språk, mat, boende m.m. men ändå kan vi känna igen oss i så mycket. Det är nog speciellt vi i lärargruppen som är födda på 50-talet som känner igen så mycket i barnens lekar från vår egen barndom. Vi känner stor tacksamhet för de fina möten vi fått uppleva med både lärare och barn. Vi blev så väl mottagna och har så mycket att lära av varandra!

Educate to Liberate - slagordet för lärarfacket NANTU

Namibia National Teachers Union

NANTU bildas 1989 när landet fortfarande är ett koloniserat land på slutet av sin frihetskamp. Lärarna har dessförinnan inte lyckats ena sina 11 etniska lärargrupper i någon nationell förening utan det är först 1988 som något händer. NANSO, den nationella studentorganisationen, kallar till ett krismöte och ber lärarna om hjälp eftersom undervisningen är i kris och endast 60% av de svarta studenterna lyckas ta sin examen. Ett enat lärarförbund är nödvändigt för att kämpa för en icke rasistisk och demokratisk utbildning där engelska ska vara undervisningsspråket och man ska enas om ett gemensamt undervisningssystem i hela landet oavsett etnisk bakgrund.

Kamp för facket

Det blir några kämpiga år för NANTU, där medlemmar avskedas och hotas pga sitt medlemskap. Efter självständigheten sätter man igång med ett reformarbete av undervisningen tillsammans med regeringen. NANTU hävdar ändå hela tiden vikten av att stå självständiga gentemot de styrande knutna till SWAPO.

Idag är NANTU en av landets största fackföreningar och den har även etablerat kontakter med lärarorganisationer i övriga världen i den internationella organisationen ERA. NANTU har idag ca 13000 medlemmar (men alla är inte betalande) av totalt ca 18000 lärare i landet. De har representation och styrelser i 13 regioner och det finns ca 1500 skolor i landet. Man har tre huvudkontor; Rundu, Oshakati och Windhoek.

NANTU tillhör National Union of Namibian Workers = NUNW som är en av lands-organisationerna för Namibias fackföreningar, främst för de svarta. Det finns idag nio namibiska fackföreningar anslutna till NUNW med ett medlemsantal på 71000. NANTU har under uppbyggnadstiden fått finansiell hjälp av bl a norska och brittiska lärarfack samt från Canada och Finland.

Fem huvudmål

NANTU har fem huvudmål för de närmaste åren:

- att samla lärarna , förbättra deras villkor och uppmuntra till att höja deras kompetens
- utbilda medlemmarna
- stärka de regionala kontoren och de förtroendevalda
- stärka kvinnornas representation och ställning i NANTU
- bli ekonomiskt oberoende

Trots att man tidigare gjort misslyckade försök att ena alla lärare i ett fack och gå samman med TUN så hyser man fortfarande samma förhoppning.

Vad får man som medlem - benefits?

Medlemsavgiften är 30 N $ i månaden. Medlemmar kan få rabatt i vissa affärer, dödsfalls-ersättning o begravningshjälp (ca 5000N $), studielån etc. Om man tar lån för sina lärarstudier så måste man samtidigt lova att för en treårsperiod kunna jobba var som helst i Namibia när man är klar med sin examen. NANTU brottas med många av de problem vi har i Sverige också - hur får man medlemmar att komma på möten och engagera sig?

Outbildade lärare – ett problem

Det finns ca 5000 outbildade eller som man ibland kallar dem ”underkvalificerade” lärare i Namibia vilket är ett stort problem. Regeringen har nu därför ett utbildningsprogram där obehöriga kan utbilda sig under en treårsperiod vid sidan av sitt jobb. Regeringen har satt som mål att alla lärare ska vara fullt lärarutbildade år 2007, dvs. kunna visa upp sitt BETD, ”Basic Education Teaching Diploma”. När man blivit behörig lärare så höjs lönen. Lönen för en obehörig lärare kan ligga på ca 2500 N $ men uppgår till 5000-7000 N $ för behöriga. Med denna lön anses man kunna försörja sin familj och läraryrket anses ha relativt hög status.

Lärarfacken på krigsstigen

NANTU har vid den tiden när vi är i Namibia gett regeringen ett ultimatum att regeringen innan den 30 augusti ska uppfylla de överenskommelser som man har i sitt avtal om att höja lönen under avtalsperioden. Även TUN har tidigare under våren anordnat demonstrationer i Windhoek och några andra platser söderut. I Namibia fungerar det så att det endast är det största av lärarfacken dvs. NANTU som förhandlar i avtalsfrågor med regeringen.

Träff med det lokala facket i Oshakati och möte på huvudkontoret i Windhoek

I Oshakati träffar vi två män och en kvinna som jobbar för NANTU i den norra regionen runt Oshakati. De presenterar sitt huvudsakliga arbete, som att hjälpa medlemmar med problem på sina skolor och att löneförhandla och utbilda medlemmar i t ex konflikthantering och om lagar och avtal. De berättar också för oss att det fanns en central överenskommelse i Namibia att de förtroendevalda har rätt till 21 dagars ledighet från jobbet per år för sitt fackliga arbete.

I Windhoek tas vi emot på det nybyggda huvudkontoret och vi får gott om tid att ställa frågor. Vi kan konstatera att våra fackliga kollegor här i Namibia brottas med många av de problem som också är vårt dagliga jobb i Linköping.

Kvinnlig representation kvoteras

Omkring 60 % av alla lärare i Namibia är kvinnor, och fram till år 2000 har de också varit underrepresenterade i olika organ och myndigheter. Det är också så att majoriteten av de outbildade och därmed också de mest lågavlönade är kvinnor. Sedan år 2000 har man ett kvoteringssystem, både i NANTU och från regeringshåll, när det gäller representation i olika offentliga myndigheter. Vi ser under vår resa affischer på många ställen som kungör en slogan ”50% av vardera män o kvinnor”.

Workshops anordnas av facket

Man har nu ett program för att träna fackliga ledare, men det kostar en hel del pengar. Att anordna en workshop kostar 2000 N $ och målet är att anordna 2-3 stycken per år. Innehållet i workshops varierar men som exempel kan nämnas rekryteringsarbete, argumentation, kommunikation, rättigheter och skyldigheter, HIV-medvetenhet etc. Vi undrade över hur programmet med HIV-medvetenhet utvecklades och de menade att det var svårt att ändra attityder för äldre lärare över 35 år. Man har också fortfarande problem med att träna lärare att undervisa på engelska ute i skolorna vilket ingår i ett annat projekt ”Tellship” som pågått sedan 2003. Eleverna undervisas på engelska i skolorna men pratar afrikaans hemma, vilket har blivit ett allt populärare språk.

Web-sida under uppbyggnad

Nantu har ännu inte byggt upp sin organisation tillfredsställande vad det gäller mailkontakter och web-sida, varken inbördes mellan huvudkontoren eller att nå ut till skolorna, men det är på gång. Det kan vi också konstatera redan hemifrån Sverige eftersom det inte går att hitta i stort sett något om lärarfacken på webben.

Fackföreningen TUN, Teatcher´s Union of Namibia

Valspråk: Let us educate.

TUN:s första kongress hölls 1990, efter Namibias självständighet, och i och med det startade en ny facklig organisation.

De båda lärarfackliga organisationerna har väldigt många saker gemensamt, men TUN anser att det är en väsentlig sak som skiljer dem åt och det är att TUN är en oberoende, självständig och opolitisk facklig organisation. Det anser TUN inte att NANTU är, det återkommer TUN till lite då och då när de berättar om likheter och olikheter mellan facken och hur NANTU förhandlar med regeringen.

TUN anser att lärarna själva betalade den löneökning man senast fick genom att man kom upp i en högre skatteklass och att skatten höjdes. Så det var egentligen ingen lönehöjning. Vi får inte riktigt klart för oss hur mycket skatt en lärare betalar men i genomsnitt är 30 % en siffra som nämns. Man betalar också 14 % i moms på varor. Namibia är

indelat i 13 regioner och i 7 av dem uppger TUN sig ha majoritet och medlemsantalet ökar ständigt i de andra regionerna.

Studenter kan inte vara medlemmar i organisationen, men man har en dialog med dem. Man söker upp de studerande i sista terminen i skolan. Man kan däremot bli stödjande medlem och betalar då full avgift. Lägsta avgiften är 30 N $ i månaden (ca 36 SEK).

Några exempel på förmåner som medlemmarna har

- Begravningshjälp till medlemmar 7000 N $, till make/make 3500 N $.
- Rabatterbjudanden sänds till medlemmarna.
- Hjälp i fackliga frågor
- Juridisk hjälp
- Hjälp att lägga upp studielånsplaner så man kan få sin lärarutbildning klar

TUN arbetar bl a med

- att ena alla personer som direkt eller indirekt är involverade i utbildning av det Namibiska folket för att främja deras materiella, moraliska och spirituella välbefinnande.
- att säkra en acceptabel lön för dem som direkt eller indirekt utbildar Namibiska folket.
- att genomföra fria och kollektiva avtal.
- att arbeta för en lagstiftning som ska främja och säkra en ekonomisk och social trygghet för dem som utbildar befolkningen.
- att genom delaktighet i kooperativ och liknande institutioner förbättra det social-ekonomiska välbefinnandet.

Afrikagruppernas arbete i Namibia

Afrikagrupperna i Namibia mer än 15 år

Afrikagrupperna började jobba i landet direkt efter befrielsen 1990 och jobbade innan dess i SWAPOs flyktingläger med utbildningsfrågor. Det är fyra program som Afrikagrupperna nu jobbar med i landet, nämligen:

1. Utbildning: bygga s.k. Pamweskolor, grundläggande lärarutbildning i matematik
2. Folkhälsa: HIV/Aids-utbildning, utbildning om nutrition/näringslära, tandvårdsutbildning i Swakopmund
3. Försörjning och lokal utveckling: t ex trädplanteringsprojekt i Onankali
4. Globala spelregler: forskare som jobbar, kompetensutveckling till organisationer

Hans Stockman är en av de lärarfortbildare i matematik som anställdes av Afrikagrupperna för att utbilda facilatörer i (s.k. advisary teachers) i fyra av Namibias norra regioner. Dessa utbildar nu i sin tur sedan lärare ute i sina skolområden.

Afrikagrupperna håller nu fram till år 2007 på att fasa ut sitt arbete genom att namibierna själva ska ta över de projekt som en gång startats. Man har fortfarande kvar en ekonom, en informatör och en koordinatör i Windhoek.

Vi lämnar Namibia med en enorm tacksamhet och glädje. Vi är alla lyckliga för att vi fått denna möjlighet att få se och uppleva så mycket.

Vi har under två års tid fått fördjupa oss i de frågeställningar som detta utvecklingsland brottas med och som vi nu fått följa på plats och vi har haft tillfälle att möta en del av de människor som nu är med om att bygga upp och forma detta unga självständiga Namibia.

Linköping november 2005

Rose-Marie Dagberg, Eva Johansson, Birgit Lundgren,
Josefin Thorsten, Hans Stockman
Linköpings lokalavdelning för Lärarförbundet